

עד שיוכח אחרת: ההסכם עם איראן מסתמן כגלולה מרירה ומיותרת

written by אלי קלוטשטיין | 15.06.2026
פורסם במקור ראשון, בתאריך 15 ביוני, 2026.

ניתן להגיע לשלום מתוך עמדה של עוצמה, ויש לכך דוגמאות רבות מההיסטוריה הרחוקה והקרובה. אלא שלשם כך יש צורך בהרבה נחישות וסבלנות. עד העת האחרונה [1] החל במשא ומתן עם איראן על תוכנית הגרעין שלה לפני המלחמה, עבור בהכנות למערכה ובהפצצות ברפובליקה האסלאמית, וכלה גם במגעים בין הצדדים מאז ההכרזה של נשיא ארה"ב דונלד טראמפ על הפסקת אש [2] האמריקנים הפגינו המון סבלנות ונחישות לעמוד ביעדים שלהם. אפילו הפסקת האש עצמה דרשה הרבה מאוד עוצמה ונחישות של טראמפ, ואין לזלזל בהחלטה שקיבל לדבוק בה למרות לחצים של מדינות באזור, כולל ישראל. אך כעת, אולי מתברר לבסוף, אזלה הסבלנות הזאת והפור נפל.

קשה מאוד לשפוט הסכם כאשר רק צד אחד מפרסם את תוכנו (באמצעות סוכנויות הידיעות שלו), ואילו הצד השני מסתפק בהכחשות. הנשיא האמריקני תקף בשבוע שעבר את ההדלפות האיראניות וטען שאינן משקפות את המציאות, אך עד כה לא טרח להביא לידיעת תומכיו, האזור והעולם כולו את תוכן ההסכם. זה מותיר אותנו רק עם הגרסה האיראנית הלא רשמית [3] שהיא בעצם אותה רשימת דרישות שהציגה טהרן פחות או יותר מאז תחילת המשא ומתן, כמעט ללא שינוי.

יש כמה דברים ברורים ששני הצדדים מדגישים: תוכרוז סיום המלחמה, לפחות לפרק זמן של שישים ימים, שלאחריה ספק אם תחודש. זה אמור לכלול את כל החזיתות, אף שגם כאן יש עוד פרטים לא ידועים. לא ברור, למשל, מה יעלה בגורל לבנון: האם האיראנים יהיו שם בעלי הדעה, אחרי שהם מכתיבים את הנעשה שם מעל ראשה של הממשלה בבירות? האם ישראל תיישר קו עם האמריקנים אפילו אם חיזבאללה ימשיך בפעילותו? האם תיעשה פעילות לפירוקו מנשק, ברוח ההסכם המקביל עם ממשלת לבנון? שאלה אחרת היא גם מה יקרה עם הזירה התימנית [4] האם החותמים צד להסכם, וכעת לא ישבשו את התנועה במצרי באב אל-מנדב?

עניין אחר הוא מצרי הורמוז: שני הצדדים יסירו את ההגבלות שלהם על תנועת ספינות, כולל פינוי מוקשים, ובעתיד הקרוב המצרים אמורים להיפתח לשיט חופשי. גם בסוגיה הזאת יש הבדלי גרסאות. האיראנים טוענים שינהלו את המצרים ביחד עם עומאן [5] משהו שהנשיא האמריקני תקף בחריפות גדולה, בפומביות שהביכה מאוד את העומאנים, לאחר שאיים עליהם בתקיפה בשל כך [6] בעוד שארה"ב טוענת להסדר אחר. עם זאת, דברים שאמר טראמפ הלילה לנוי-יורק טיימס, שלפיהם "לבסוף מצרי הורמוז יהיו פתוחים באופן קבוע ללא עמלות", מרמזים

על שלב ראשוני שבו כן יורשו האיראנים לגבות כסף מספינות שעוברות שם. זה ממש לא מסתדר עם הנרטיב האמריקני או מועיל לעמדתה במשא ומתן.

בנוסף, בשלב הבא יחלו הצדדים משא ומתן על כמה מסוגיות הליבה שנדחו מהסכם המסגרת, כולל תוכנית הגרעין האיראנית, ומתישהו במהלך התהליך הזה ² גם כאן יש מחלוקות בין הצדדים ² ישתחררו לאיראנים כספים רבים שיצילו אותם מהאפשרות של קריסה. כמו כן, יותר להם לייצא נפט, ויוסרו מהם חלק מהעיצומים שהוטלו עליהם בשנים האחרונות.

מדוע המתנו חודשיים?

קשה מאוד להבין מבחינה אסטרטגית מדוע יסכים טראמפ להסכם כזה, אפילו אם מסתכלים על הדברים מזווית המבט שלו. הרי מבחינה צבאית הוא טען מתחילת המלחמה כי הגיע להישגים אדירים: הוא הטביע את הצי האיראני והשמיד את חיל האוויר שלה, ריסק את ההגנות האוויריות של הרפובליקה האסלאמית, קבר את "האבק הגרעיני" במעמקי האדמה והצליח להסיר את הסכנה של תוכנית הגרעין. כישלוננו היחיד הוא שלא הצליח לנטרל את סכנת הטילים שקבורים בערים במעמקי האדמה. אין לזלזל בה, אך זהו לא איום מהותי על האמריקנים ² ובכל מקרה, לפי הטענה האיראנית, ההסכם לא מטפל בסוגיה הזאת. הישגים כאלה מעמידים אותו בעמדה של מנצח, וזו לא התחושה שעולה מהתנאים שמפרסמים האיראנים.

בזירה הכלכלית אכן הצליחה איראן לגרום נזק לארה"ב ולעולם כולו כאשר חסמה בתחילת המלחמה את מצרי הורמוז, אך בה בעת השוק הבינלאומי החל להסתגל לכך. מחיר הנפט לא זינק לגבהים שטהרן נופפה בהם כאיום, נמצאו אפשרויות מעקף שונות, ויש תימוכין מהשטח לכך שהצי האמריקני אכן הצליח באחרונה להוציא נפט מהמפרץ באמצעים שונים ולשחרר את השוק התקוע. במקביל, המצור האמריקני עבד בהצלחה גדולה, פגע מאוד בטהרן מבחינה כלכלית, ושיבש את יכולתה לייצא נפט. עדויות מתוך איראן סיפרו על מצבה הכלכלי הקשה, ורק השבוע נודע כי הממשלות ביטלה עוד סובסידיות על דלק ² מהלך מסוכן, שבעבר הביא להתקוממות עממית, ונבע רק בשל המצוקה הכלכלית.

בממד הלאומי ההסכם אינו מועיל במיוחד לארה"ב, ואף לא עונה על רבים מהיעדים שהציבה בתחילת המערכה. לכל היותר הוא דוחה את הדיון בכמה מהסוגיות להמשך, מבלי שברור אם בכלל ועד כמה יש סיכוי להגיע לפתרון שלהן. זהו בעיקר הסכם מסגרת שמאפשר תנאים להמשך ההידברות, לצד הפתיחה המיידית של מצרי הורמוז מצד שני הצדדים. הוא אינו עוסק, לדברי האיראנים, בתוכנית הטילים, בפרוקסי או במימון טרור. טראמפ הדגיש במלחמה כי ארה"ב היא יצואנית הנפט הגדולה בעולם, ושמצרי הורמוז מסייעים בעיקר למדינות אחרות. אז מה היה דחוף כל כך לו לפתוח את המעבר הימי?

בשלב זה ההסכם ותוצאות המלחמה יכולות לנסוך ביטחון באיראנים, ולא תהיה להם כעת סיבה לוותר על עמדת הכוח שלהם ולהפגין חולשה בסוגיה הגרעינית ² בוודאי כאשר כמה ממנופי הלחץ עליהם, בדמות עיצומים, כספים מוקפאים והמצור הימי, עשויים להיעלם. הם יגיעו להמשך

המשא ומתן מחוזקים, בעמדת יתרון, אחרי שהוכיחו כי סבלנותם משתלמת. אף שטראמפ הפתיע בעבר, קשה גם לראות מצב שבו יחדש את המלחמה שוב בעוד חודשיים, במועד קרוב הרבה יותר לבחירות האמצע בארה"ב, אפילו אם לא ישיג את התוצאות שרצה. אסור לנו לשגות באשליות שזה יהיה דבר פשוט כפי שהוא מבקש לתאר.

בזירה הבינלאומית תהיה להסכם הזה השפעה רוחבית, שלא תוגבל רק לאיראן: הסכם לא טוב עשוי לשדר מסר לסינים ולרוסים בדבר חוסר העמידות האמריקני, לצד היכולת לדחוק את ארה"ב לקיר או לגרום לה לעזוב את הזירה ולהסתגר פנימה לאור קשיים. אם זה המצב, ייתכן שנשיא רוסיה ולדימיר פוטין יתבצר עוד יותר בעמדותיו במשא ומתן מול האוקראינים. בייג'ינג בהחלט יכולה לפרש זאת כרמז לאופן שבו יכולה להתפתח מלחמה שתיזום נגד טייוואן, ומה תהיה התגובה האמריקנית להפגנת עוצמה שלה בטווח הארוך.

בזירה האזורית הסכם רע יקבע את מעמדה של טהרן כבריון מקומי, המשליט מהלכים במדינות כגון לבנון מעל ראשה של הממשלה, וכמי שלא כדאי להתעסק איתו. מבחינת העם האיראני הסכם כזה דווקא יכול להיטיב עם האזרח הפשוט בטווח הזמן הקצר, על רקע האפשרות לשיקום של כלכלת הרפובליקה האסלאמית, אך בה בעת הוא מעניק חבל הצלה לממשל בטהרן ומפחית מאוד את הסיכוי להתגשמות החלום של מפגיני ינואר 2026 להפלת האייתוללות. הוא בוודאי לא עונה על ההבטחה של טראמפ לסייע למובילי המחאות, וגם לא ימנע את הוצאתם להורג בעתיד הקרוב ☹️ משהו שהנשיא השקיע בו מאמצים כמה פעמים במהלך המשא ומתן, ככל הנראה לשווא.

בממד האישי, הסכם גרוע עשוי לקבע את מורשתו של טראמפ לצד כמה נשיאים שהוא מתעב וחזר והדגיש את תחושותיו כלפיהם, ובמיוחד ברק אובמה ☹️ קודמו בתפקיד שהנשיא הנוכחי כינה "בוגד", וטען כי הגיע להסכם גרוע עם האיראנים. טראמפ, כזכור, גם נטש את ההסכם הזה בטריקת דלת בכהונתו הקודמת. על הדרך, כדי להגיע להסכם בעת הזאת הסתכסך טראמפ עם מי שהגדיר כ"בת ברית גדולה" פעמים רבות, הילל אותה במהלך המלחמה, וכעת התהפך עליה ותקף אותה ואת מנהיגה בחריפות ובפומבי.

יתרה מכך, אם התנאים שמפרסמת איראן להסכם נכונים, הרי שהיא מצטיירת כמנצחת הגדולה, כזו שמכתיבה הסכם כניעה לצד השני ☹️ ולא כמי שיצאה, לפי כל אמת מידה צבאית, כמובסת. לפי הגרסה הזאת, טראמפ יקים לה קרן שיקום, מתחייב לא להתערב בענייניה הפנימיים וישחרר לה באופן מהיר הרבה כספים שמנע ממנה עד כה. כל זה, כזכור, אחרי שרק לפני כמה ימים טען שהיא לא מנהלת משא ומתן בכנות ובתום לב.

לבסוף, אם מדובר באותו הסכם שאיראן דחפה מהרגע הראשון, וטראמפ סירב לקבל אותו כמה פעמים, מדוע היה צריך להמתין חודשיים עד שהחליט ללכת עליו? מה השתנה בפרק הזמן הזה, ומדוע התגבר הלחץ עליו עד שהסכים לקבל כעת את ההסכם? הרי כאמור, מצבו האסטרטגי לכאורה דווקא השתפר, במיוחד בכל הקשור למצרי הורמוז. האם החשש מעצם חידוש המלחמה

הביא אותו לבסוף לחתום על ההסכם, או שיש גם דברים אחרים ששיחקו כאן תפקיד?

ההליכה לקנוסה

איך אפשר להסביר מהלך כזה? גם כעת יש כמה אפשרויות על הפרק: הראשונה היא שהערכנו לא נכון את הלחצים הפנימיים שמופעלים על הנשיא האמריקני, בין מצד מקורביו, המצב הכלכלי, הבחירות המתקרבות, האירועים החגיגיים השונים (יום הולדת 80, 250 שנה לייסוד ארה"ב, משחקי גביע העולם בכדורגל ועוד). יש גם לחצים אחרים שמופעלים עליו מבחוץ, כולל מצד קטאר, פקיסטן וטורקיה, לצד עוד כמה מדינות באזור, וכן האירופיות. אולי גם הנשיא עצמו לא העריך נכון את החשיבות של הגורמים הללו.

אפשרות אחרת היא שיש עדיין דברים שאיננו יודעים, שמתרחשים מאחורי הקלעים, ושגרמו לכך שהאמריקנים דבקו בדרך הזאת למרות התנגדות מבית, של ישראל, האופוזיציה האיראנית וגורמים אחרים. במקביל, ישנה גם אפשרות שההסכם, כפי שמציגים אותו האיראנים, פשוט אינו נכון ² וכל זה נועד לתעמולה פנימית. נמתין עוד ימים אחדים, אולי אפילו עד החתימה הרשמית או אחריה, כדי לקבל אימות על כך. לא ברור למה האמריקנים לא מפרסמים גרסה משלהם, וזה בהחלט מעורר חשד מהתפתחות לא טובה.

תמיד אפשר עדיין לטעון שמדובר במהלך קונספירטיבי חשאי ומתואם של ארה"ב וישראל, שנועד להונות את האיראנים ובסופו של דבר להכות אותם ² אך בשלב הזה נראה כי יותר מכל דבר אחר זו עשויה להיות בעיקר משאלת לב.

וכן, ישנו גם תסריט שאצל הנשיא האמריקני נפלה ההחלטה שעליו לבלוע את הגלולה המרה, לסיים את המלחמה שהוא כבר רצה להיפטר ממנה, וללכת לקנוסה תוך שהוא גורר את כולנו איתו ² גם אם משמעות הדבר תהיה הסכם לא טוב, שיפגע בו בכמה חזיתות. אם בראייתנו זהו האינטרס האמריקני הנכון ² והסגן שלו, ג'יי. די ואנס, כבר הצהיר שההסכם המסתמן לא בהכרח יענה על האינטרסים הישראליים ² הרי שהוא אולי מוכן לעשות זאת גם במחירים כואבים.

בראייה עתידית, הרבה מאוד יהיה תלוי באופן שבו תגיע ארה"ב לשיחות ההמשך וכיצד תעמוד על הקווים האדומים שלה גם באכיפת השלב הראשון. האיראנים הם אלופי העולם במריחת זמן, התחמקויות, שקרים ומציאת חורים משפטיים כדי לא לעמוד בהתחייבויותיהם. טראמפ גם עשוי להיות נתון ללחץ בינלאומי לוותר פעמים רבות, כפי שקרה עד כה. הלחץ הזה יתחיל אולי כבר השבוע בוועידת G7 בצרפת, ויימשך גם בוועידת נאט"ו בטורקיה בחודש הבא. המארח רג'פ טאיפ ארדואן הדגיש לא פעם את עמדתו בסוגיה הזו, כלפי ישראל והמלחמה בכלל. ברור לצד מי הוא יעמוד במשא ומתן כזה. מדינות אירופה המובילות כבר הספיקו גם להצהיר כי יסירו עיצומים מעל איראן אם "תבצע צעדים בנוגע לתוכנית הגרעין".

ישראל והנהגתה ניצבת פה על צומת דרכים. ההחלטה לשמור על חופש מבצעי בלבנון עלתה

במחיר דיפלומטי ותדמיתי יקר, וייתכן שאף תפגע בנו בעתיד: או שניאלץ לכבול את ידינו גם במחיר פגיעה באינטרסים ביטחוניים שלנו, או שניקלע לעימות עם מנהיגה ההפכפך של ארה"ב, מדינה שגם כך חצויה בשאלת היחס אלינו. סכסוך נוסף, מול ממשל רפובליקני שעד כה הפגין אהדה, עשוי להיות מסוכן. התסכול גדול עוד יותר משום שעל פניו לא הייתה סיבה להיקלע למצב כזה, כאשר רוב הקלפים החזקים והיתרונות היו בידינו ובידי האמריקנים, ואילו האיראנים ניצבו עם הגב לקיר.

יש כאן הרבה ברירות לא טובות, שצפויות אולי להופיע מחדש גם בזירה העזתית. אחרי שהנשיא "יניח בצד" את איראן, הוא בהחלט יכול לנסות להתפנות גם לשחרר את החסימה בחזית הזאת, שבעבר הניח עליה את יוקרתו, גם אם מישהו בקושי זוכר את זה כעת.

בשורה התחתונה, הרבה מאוד מהדיון הזה עודנו ספקולטיבי, ותלוי בניסוחו הסופי של ההסכם [?] וגם ביישומו. גורל המהלך כולו ייקבע גם בהתאם לשינויותיו של הנשיא האמריקני, שמרבה לדבר ולהפריח לאוויר הצהרות מפוצצות, אך בסוף נשפט לפיו מעשיו. זהו לא סוף פסוק, והרבה מאוד יכול לקרות במעלה הדרך ובמהלך שישים הימים מרגע חתימת ההסכם. בשלב הנוכחי זה לא נראה טוב, אבל נכוננו לנו בעבר כבר הפתעות, וגם התגברנו על קשיים לא פשוטים.

אף שאנו מתקרבים לבחירות, וגם הסוגיות כבדות המשקל ביותר נצבעות פה בהתאם לגוון הפוליטי, חשוב להדגיש כי אם אכן מדובר בכישלון אסטרטגי של ישראל [?] הוא ישפיע על כולנו ויפגע בנו יחד. אי אפשר לתמוך בהנהגה בירושלים ולהפגין אחדות שורות כשהיא יוצאת למלחמה, לקרוא לה לא להבליג מול מתקפות של חיזבאללה, ואז לנתק ממנה מגע ולהטיל עליה את כל האחריות כאשר מתבררות תוצאות המהלך. כולנו יחד בסירה הזאת, ונצטרך להתמודד עם זה ביחד ללא קשר לזהות ראש הממשלה העתידי או המפלגות שירכיבו את הקואליציה.

*הדעות המובעות בפרסומי מכון משגב הן על דעת המחברים בלבד.